

NEWS

OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES

ISSN 2224-5294

Volume 5, Number 315 (2017), 221 – 225

UDC 811.512.1'373.46

A.A. Seitbekova

Institute of Linguistics named after A. Baytursynov MES RK
Ainurseit@mail.ru

**SEMANTIC CONTINUITY OF RELIGIOUS WORDS AND CONCEPTS
IN THE WRITTEN MONUMENT "GIFT OF TRUTH"
BY AHMED YUGNEKI WITH MODERN KAZAKH LANGUAGE**

Abstract. The article considers peculiarities of using semantic hues of ancient Turkic and Arab-Persian religious words in the written monument of Ahmed Yugneki "Gift of Truth", written in the XII century in the era of the Karakhanids. At the same time in this written monument religious concepts and words from the point of view of the semantic relationship with modern Kazakh language are divided into three groups. So the first group includes religious language units and concepts that have retained their significance to the present day; the second group includes religious language units that have undergone semantic changes; and the third group includes religious language units that were in the use of the indigenous people of that time, but not understandable to the modern reader. Along with that the article analyzes the use of religious language units that reflect the individual and the author's image of Ahmed Yugneki.

Key words: religious concepts, religious language units, semantic change, lexis, written monuments, borrowed words.

A.A. Сейтбекова

ҚР БҒМ ҒК А. Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты

**АХМЕТ ЙҮГІНЕКИДІҢ «АҚИҚАТ СЫЙЫ»
ЖАЗБА ЕСКЕРТКІШІНДЕГІ ДІНИ СӨЗДЕР МЕН ҰҒЫМДАРДЫҢ
ҚАЗІРГІ ҚАЗАҚ ТІЛІМЕН СЕМАНТИКАЛЫҚ САБАҚТАСТЫҒЫ**

Түйін. Мақалада XII ғасырда Қарахандықтар дәуірінде жазылған Ахмет Йүгінекидің «Ақиқат сыйы» жазба ескерткішінде түрлі семантикалық реңкте қолданылған көне түркі мен араб және парсы сөздерінің қолданылу ерекшеліктері қарастырылады. Осымен байланысты аталмыш жазба ескерткіштегі тіліндегі діни сөздер мен ұғымдар қазіргі қазақ тілімен семантикалық сабақтастығы тұрғысынан үш топқа бөліп талданады. Яғни, бірінші топқа жазба ескерткіш мәтінінде беретін мағынасы мен қазіргі қазақ тіліндегі мағынасы өзгермей сол күйінде сақталған діни тілдік бірліктер, екінші топқа семантикалық өзгерістерге ұшыраған діни тілдік бірліктер, үшінші топқа сол замандағы жергілікті халық тілінде ұшырасатын қазіргі оқушыға түсініксіз діни тілдік бірліктер мен ұғымдар жатады. Сонымен қатар мақалада Ахмет Йүгінекидің индивидуалды-авторлық бейнесін танытатын діни тілдік бірліктердің қолданысы да қарастырылады.

Тірек сөздер: діни ұғымдар, діни тілдік бірліктер, семантикалық өзгеріс, жазба ескерткіштер, кірме сөздер.

Кіріспесі. Түркі халықтарының діни наным-сенімдерінен бірден-бір мол мағлұмат беретін ортағасырлық жазба ескерткіштерінің бірі – XII ғасырда жазылған Ахмет Йүгінекидің «Ақиқат сыйы» діни дидактикалық туындысы. Бұл еңбегін ақын өз заманындағы билік еткен тарихи тұлғаларға арнап жазады. Ахмет Йүгінеки оқырмандарын әділсіздік, қанағатсыздық, надандық сияқты жаман әрекеттерден жиренуді уағыздайды. Ақын үгіт-насихаттарын сараңдық пен жомарттықты, надандық пен білімділікті, кішіпейілділік пен тәкаппарлықты салыстыра отырып, оны ислам діні тұрғысынан түсіндіруге тырысады. Осымен байланысты ақын Ақиқатқа жетудің бірден бір жолы – Білім деп, сол Білім арқылы Алланы тануға, Алланың жолына түсуге шақырады.

Зерттеу әдістері. Зерттеу барысында тарихи-салыстырмалы, талдау мен жинақтау, сипаттамалы әдістер басшылыққа алынады.

Зерттеу жұмысымыздың мақсаты – аталмыш шығарма лексикасындағы діни түсініктер мен ұғымдардың қазіргі қазақ тілімен семантикалық сабақтастығын талдау, ерекшелігін анықтау.

Жалпы, кез келген ортағасырлық жазба ескерткіштер мәтіндерінің қай қайсысы болса да Құран аяттары мен пайғамбар хадистерінің іздері айқын аңғарылады. Осымен байланысты діни таным-түсінікке құрылған жазба ескерткіштер мәтіндерінің лексикалық құрамы да көне түркі, діни кірме (араб және парсы) элементтерінен тұратыны белгілі. Яғни, бұл – сол кезеңдегі діни таным-түсінікті, тілдік норманы бейнелейтін құбылыс.

Бірінші топқа сол кезеңдегі жалпытүркілік қауым мен бүгінгі күнгі халыққа түсінікті кірме діни тілдік бірліктер мен ұғымдарды жатқызамыз. Мәселен, ақынның жыр жолдарындағы *айыб, аманат, дұға, тәубе, сауап, құдырет, хайыр, дүние, қанағат, обал*, т.б. діни ұғымдар категориясы бүгінде дәстүрлі нормаға айналған діни құндылықтар жүйесі екені баршамызға аян.

Бұл ұғымдардың ортағасырлық жазба ескерткіштер мәнмәтіндегі және бүгінгі тілдік қолданыстағы сабақтастықты қарастырамыз.

Айып. Құран аяттары мен пайғамбар хадистерінде де жиі ұшырайтын сөздердің бірі – *айып* сөзі. Хадисте: «Біреудің айыбын іздестірместен өзінің айыбымен шұғылданған кісі нендей жақсы» [1, 358 б.]. Яғни, мұсылман кісіге өзгенің айыбын ашпауға, оны іздестірмеуді (қазбаламауды) бұйырады.

Бір қызығы, ақынның жыр жолдарында қазіргі тіліміздегі кейбір фразеологиялық тіркестердің төркінін аңғаруға болады. Мәселен, күнәсын өтеді, ақтады мәніндегі *айыб кіріні йұйұр* – *айыбын (күнәсын) жуды* тіркесі кездеседі.

Ахылық қамуғ *айыб кіріні* йұйұр.

Жомарттық барлық айыптың кірін жуады

Бұ бір *айыбдын* өтрү башын кесгүчі ажунда тірілгү кішісіз қалұр.

Бас кесуші бір айыпқа бола дүниеде тірі адамсыз қалады

Яғни бұл арқылы ақын пайғамбардың мына хадистеріне сүйене отырып, «Аллаһ Тағала бұл дүниеде біреудің кемшілігін жасырған пенденің кемшілігін о дүниеде жасырады» [2, 188] адамның айыбын бетіне баспай, кешірімді болуға шақырады. Тілімізде осымен байланысты «*Адамның айыбы жоқ, қайтып үйірін тапқан соң, ашылғанның айыбы жоқ, өзі біліп жатқан соң*» сияқты нақыл сөздер қалыптасқан.

Аманат. Ақын ислам шариятында қатаң түрде ескертілетін міндеттердің бірі – *аманат* екенін жыр жолдарында былайша келтіреді:

Қаны аһд *аманат* қаны едгүлүг

Көні келдүгүнче хайр кетгүлүг

Қайда уәде, аманат, қайда ізгілік,

Әділдік келгенше қайырымыдылық кетер

Бұл жайында пайғамбардың мынадай хадисі бар («*Лә имәнә лимән лә әмәнәтә ләһу*») «*Аманаты жоқтың иманы жоқ*» [3, 327 б.]. Бүгінде қазақ халқы аманатты орындауға үлкен мән беріп, орындап болғанша өзіне қарыз санаған. *Біреуден алған аманат, берсең жақсы – саламат.*

Дұға. Ақын құран аяттарындағы дұғаға қатысты түсініктемелерді түпнұсқадағыдай қолданады:

Айа манда кедін кіліглі мұны

Оқұған *дұғада* ұнұтма мені

Уа, менен кейін келген ұрпақтар!

Оқысаң, дұға жасағанда мені ұмытпа!

«Маған дұға жасандар, жауап берейін (қабыл етейін)» делінген («*Ғафир*» сүресі, 60-аят) [4, 6 б.]. Дұғаның қазақ халқы үшін орны ерекше. Осымен байланысты *Көптің дұғасы қабыл, Жаңбырменен жер көгерер, дұғаменен ер көгерер* сияқты нақыл сөздер мен мақал-мәтелдер кездеседі.

Сабыр. Ақынның кез келген қиыншылықта үнемі сабырлы, төзімді болуға шықыратын *Сабырлы бол, сабыр бастар мұратқа*

Күйіп-пісіп өзіңді отқа құлатпа, – деген жерлер Мұхаммед (с.ғ.с) «*Кім үміт ете отырып сабыр етсе, мұратына жетеді*» хадисі негізінде жазылған. Сонымен қатар ақынның

Бәла келсе *сабыр ет* фаррахқа күтүб.

Бәле келсе сабыр ет, қуанышын күт, - жолдары бүгінгі тілімізде мақал болып еніп отыр.

Ажун (*дүние*). Ақын Құран аяттары мен пайғамбар хадистеріндегі бу дүние мен о дүние туралы айтылған тақырыптарды да өлең жолдарында былайша өрнектейді:

Барұрсан бұ малың *ажунда* қалұр.

Өлесің (жинаған) малың дүниеде қалады

Бұ *ажун* рабат ол түшүп көчгүлүг.

Бұл дүние түсіп-көшетін керуен сарай сияқты

Мұндағы «дүние» сөзімен мағыналас қазіргі тілімізде қолданылмайтын «ажун» сөзі қарахандықтар дәуіріндегі ең жиі қолданылатын тілдік бірлік ретінде танылады.

«Дүние» сөзі «мал-мүлік» мағынасында былайша көрініс табады:

Бұ *дүниа* соңыда йүгүрмек нечә.

Бұл дүние соңында қанша жүгіруге болады

Бұ күн бар йарын йоқ бұ *дүниа* нәні.

Бұл дүниенің заты бүгін бар болса ертең жоқ.

Мәніг демішің нәң ыдылар өңі.

Менікі дегенің өзгелердің еншісі боп шығады.

Бұ *мал* келсе ерте барұр баз кечә

Мал таңертең келсе, кешке қайта кетеді.

Мұхаммед пайғамбардың «Күллі қатенің басы – дүниеге қызығушылық» деген сөзін келтіре отырып, бір күндік рахаттың артынан бір азаптың болатынын ескертеді. «Бұл дүниеде қаншама киімдер болғанымен, ақырет

күні жалаңаш болады» [5, 2198 б.].

Тіліміздегі «Дүние – қос қақпалы керуен сарай» «Дүние жинап не етерсің, бір күн тастап кетерсің» «Дүние малы дүниеде қалар», сияқты афоризмдер ерте кезден келе жатқан діни түсініктер екені анық.

Обал. Обал – ислам шариғатындағы маңызды ұғымдардың бірі. Сөздіктерде «обал» деген сөз «артында өте ауыр азабы бар іс-әрекет, күнә, қылмыс, азғындық» деп түсіндіріледі. Қасиетті Құранда: «Олар жасаған істерінің обалын тартады» деген аят бар («Хашыр» сүресі, 15-аят). Бұл аятты мұсылман ғалымдары «Адамдар жасаған күнәлі істерінің жазасын бұл дүниеде де, акиретте де тартады» деп түсіндірген. Осымен байланысты ақын байлыққа құныққандарды, соның жолымен жүргендерге артық тілеме, оның обалын жүктейсің деген өсиет айтады.

Ол артұқ тілеме *уабал* йүтгүлүг.

Артық тілеме, обал жүктейсің.

Осылайша ақын адамзат баласын

Байлыққа сұқтанбай, *тұт қарын тоқлұғын*

(қарынның тоқтығын қанағат ет),

көңүлдің чықарғыл тауар сұқлұғын

(малға сұқтануды көңіліңнен шығар) деген өсиетті сөздерімен Алланың бергеніне *қанағат* ету керектігін айтады. Ал байлықты қанша қуғанмен Алланың бұйрығымен болатындығын былайша келтіреді:

Бұ байлық чығайлық іді қыматы.

Байлық пен кедейлік Алланың ісі

Сауап. Шариғатта «жасалған жақсылық үшін Алла тарапынан берілетін сый» деген терминдік мағынада қолданылады. Алла разылығы үшін жасалған әрбір жақсы іс сауап болып есептеледі.

Қалұр сабыр идісі *сауабын тұтұб.*

Сабырлы кісі сауабын ұстап қалады (АС).

Мейірімділік. Құран аяттары мен пайғамбар хадистерінде «мейірімділік» сөзі Құранның 79 жерінде айтылады. Бұл аяттардағы «мейірімділік» сөзінің мағынасы «Аллаһ Тағаланың пенделеріне екі дүниеде де беретін сансыз нығметтері» деген ұғымға саяды [6, 162 б.]. Бұл аяттағы діни түсініктерді ақын өлеңдерінде нағыз мұсылманға тән жұмсақ мінез бен мейірімділік сияқты қасиеттерді ерекшелеп көрсетеді. Мәселен,

Мұсылманға мушфик болұб *мехрубан.*

Өзіңе мейірбандылық көрсеткен мұсылманға мейірімді бол.

Саңа сандуғұнны мұсылманға сан.

Сен де ой-дүниеңді мұсылманға бейімде (АС).

Сонымен Ахмет Йүгінеки лексикасындағы *айыб, аманат, дұға, тәубе, сауаб, хайыр, дүние, қанағат, обал, мейірімділік, обал, қайыр*, т.б. адамның рухани әлеміне қатысты діни ұғымдар мен қолданыстар Ақын Құран аяттары мен хадистерді басшылыққа ала отырып, қоғамдағы құбылысқа өз түйіні мен пайымдалауларын өсиет ретінде беріп отырған. Олардың тілімізде мақал-мәтел, нақыл сөздер ретінде көрініс табуына, рухани сабақтастыққа көпір болған ортағасыр жазба есекерткіштердің бірегейі – Ахмет Адиптің «Ақиқат сыйы» шығармасы деп толық айта аламыз. Осымен байланысты тілімізде *айыбын жуды, аманатқа тапсырды, амал қылды, сабыр сақтады, сауабын алды, обалына қалды, қанағат тұтты, қайыр қылды, Қайырлы болсын! Қайырын берсін!* т.б. қалыптасты.

Екінші топқа мағынасы өзгеріске ұшыраған сөздерді жатқызуға болады. Дегенмен шығармада сөз мағынасының өзгеру құбылысы саны жағынан көп сөздерді қамтымайды. Мысалы, *қаза* (бұйрық), *бәнде* (күдайдың құлы), *мүмин* (момын), т.б.

Қаза бірлә санчылұр адаққа тікән

Қаза бірлә ілнүр тұзаққа елік

Ақынның айтуынша, аяққа кіретін тікен де бұйрықпен кіреді, ажалы жетсе елік те тұзаққа ілінеді.

Қамуғ тегдечі нән қазадын ерүр

Уқушсыз ер сабабдін көрүр

Қаза бірлө ұчған халық құшлары

Қарыға қонар һам қафасқа кірүр

Барлық нәрсе – бір Бұйрықтың ісі еді,

Білмегендер босқа күйіп-піседі

Азат құстар аспандағы Бұйрықпен,

Қолға қонып, торға да өзі түседі. Қазіргі тілімізде бір ғибадаттың орындалмауы» мағынасында сақталған. Мәселен, күнделікті оқилатын бес намаздың уақытысымен оқылмауы [7], рамазан айында қарыз болған күндерді өтеу мағыналарында жұмсалады.

Үшінші топқа Ахмет Йүгінекейдің жазба ескерткішіне ғана тән, қазіргі қазақ тілінде қолданылмайтын түркі, араб және парсы лексикалық тілдік бірліктерді жатқызуға болады.

Қарахандықтар дәуіріндегі жазба ескерткіштер лексикасының негізгі қабатын құрайтын көне түркі діни сөздерінен Алла есіміне байланысты *Ұған* мен *Йарын* сөздері кездесіп отырды. Мәселен,

Ұған хүкімі бірлө келүр келгән іш. *Әрбір болған іс (Алланың) бұйрығы бойынша болады.* Йаратты *уғаным* түнүң күндүзүң (*Құдайым /сен үшін/ күн мен түнді жаратты*), Саңа ранж аңа ганж беріглі *уған* (Саған реніш, оған қауына берген құдай), Бүгүн тегсү мендін дуруд ол *Йарын* (Бүгін менен сәлем жетсін, ол Жебеушіме), т.б.

Алла есімін ақын көне парсының *Іді*, *Құдырат*, *Байат*, сондай-ақ, арабтың *Иллаһи*, *Малик* есімдерімен алмастырып, өлең шұмақтарының буын санына ұйқастыра көркем қолданып отырады. Мысалы,

Иллаһи кечүргән *Ідімсын* кечүр (Алла, кешіруші иемсің, кешір), Бұ байлық чығайлық *Іді* қысматы (Байлық пен кедейлік Алланың ісі), Ұлұғсынма зинһар ұлұғ бір *Байат* (Ұлықсынба, абайла, ұлық бір Құдай), Бұ *Құдырат* *ідісі* ұлұғ бір *Байат* (Бұл құдыреттің иесі ұлы бір Құдай), Қазалар йүрүткән йаратқан *Малик* (Қазаны жаратқан да, беретін де Құдай), т.б.

Ақын ислам дінінің бір ағымын танытатын *сопылық танымдағы* мынадай араб және парсы сөздерін кеңінен қолданғанын мына төмендегі мысалдардан байқаймыз.

ЗУҺД (ар.) – *сыйынудан бас тарту.* Амал қойды алем заһед *зуһд* уара. *Ғалым еңбек етуді, тақуа Аллаға сыйынғанын қойды.*

УАРА (ар.) – *құдайшылық.* Амал қойды алем заһед *зуһд* уара. *Ғалым еңбек етуді, тақуа Аллаға сыйынғанын қойды.*

ТАЗЗАРУ' (ар.) – *құлшылық қылу.* Тұрұб тілға йүкнүб *таззару'* қылдүр. *Тұрып, тілге жүгініп, құлшылық етеді.*

МАВАИЗ (ар.) – *уағыз.* Бітідім кітабы *маваиз* масал. *Уағыз, нақыл кітабын жазып бітірдім.*

Бұл мысалдардан Ахмет Йүгінекейдің өз заманында жазылған поэзиялық, прозалық туындылардан нәр алғаны байқалады.

Автор өз ойын, түпкі ниетін жеткізу үшін ең тиімді деп тапқан тілдік құралдарды пайдаланады. Бұл ретте автордың өзіне тән тілдік белгілері айқын көрінеді. Авторлық қолданыстар, әсіресе, тенеулермен, тұрақты тіркестермен, мақал-мәтелдермен, бейнелеуіш-көркемдеуіш құралдармен ерекшеленеді.

Ақынның діни мағынадағы авторлық қолданыстары: *мехнат оты* (азаптың оты), *һелимлік суы* (әдептілік суы), *азаб кін оты тұтшүл* (ашу, кек оты тұтанып), т.б.

Өчер *мехнат оты* кечер наубаты.

Азаптың оты өшеді, уақыты да кетеді.

Йалыңдасса *тұтшүл* *азаб кін оты һелимлік суын* сач ол отны өчүр. *Ашу, кек оты тұтанып жалындаса, әдептілік суын шашып ол отты өшір.*

Бұл ақынның оқырмандарына діни ұстанымдарды астарлап, тұспалдап жеткізудің – сөз мәдениетінің бір көрінісі болса керек. Ахмет ақынның жеке авторлық қолданыстары көбіне-көп өзге ортағасырлық жазба мұраларда кездесе бермейтін, қазіргі қазақ тілінің түсінігіне едәуір жақын келетін метафоралар мен фразеологизмдер, бейнелеуіш-көркемдеуіш құралдары арқылы көрініс табатынына көз жеткізуге болады. Яғни бұл ақынның өздері сомдаған төл туындысы болып табылады.

Сонымен жазба ескерткіштегі көне түркі және кірме діни бірліктерді қазақ тіліне қатысы тұрғысынан мынадай топтарға бөлуге болады:

- семантикалық өзгеріске ұшырамаған ортақ діни тілдік бірліктер мен ұғымдар;
- кейбір семантикалық өзгерістерге ұшыраған діни тілдік бірліктер мен ұғымдар;
- қазіргі қазақ тілі лексикасында қолданылмайтын діни тілдік бірліктер мен ұғымдар.

Қорытындылай келгенде, Ахмет Йүгінеки Құран кәрімдегі аяттар мен пайғамбар хадистерін шығармасына арқау ете отырып, оқырмандарын рухани тазалыққа шақырады. Қазіргі қазіргі әдеби тіліндегі адамның рухани әлемін танытатын тілдік бірліктердің, кейбір діни ұғымдардың, мақалдар мен нақыл

сөздердің төркіні осы қатардағы жазба ескерткіштер мәтіндерінен таба аламыз. Бұл діни ұғымдағы тілдік бірліктер мен мақалдар сол қалпында жетсе, кейбіреулері өзгеріске түскен. Сонымен қатар шығармада сопылық танымдағы тілдік бірліктер де орын алған.

ӘДЕБИЕТ

- [1] Мухаммад ибн Салама ибн Жағфар Әбу Абдуллаһ әл-Қадағи. Муснаду әл-Шиһаб. Баспаға әзірлеген Хамди ибн Абдулмажид әс-Салафи. – Бейрут: [2] Муассасату ар-рисала, 1986. (II том). I т. – 358 б. (№ 398 х.). - 448 б.
- [2] Жалалуддин Абдуррахман ибн Әби Бәкір ас-Суюти. Әл-Фатху әл-қабир фи дамми әз-зиядәту илә әл-жамиғи ас-сағир. Баспаға әзірлеген Юсуф ән-Нәбәһәни. – Бейрут, Лубнан: Дәру әл-фикр, 2003. III т. - 412 б.
- [3] Абдуррахман Хасан әл-Майдани. Рауаиғу мин ақуали ар-Расул (дирасатун, әдәбиятун, уә лугауиятун). Бесінші басылым. – Димашқ: Дәр әл-қалам, 1991. - 576 бет.
- [4] Naydar Natipoğlu. Sünen-i İbni mace tercemesi ve şerhi. – İstanbul, Kahraman yayinlari, 1983. Cilt – 10. 6 s. - 672 б.
- [5] Мухаммад ибн Исмайл Әбу Абдуллаһ әл-Бухари әл-Жуғфи. әл-Жамиғу ас-сахиху әл-мухтасар. Баспаға әзірлеген Мустафа Диб әл-Бұға. – Бейрут: Дәр ибн Касир, 1407/1987. (VI том). V т. (№ 5506 х.). - 2409 б..
- [6] Сахих хадистер. Таңдамалы. Бірінші кітап. – Алматы, 2003. – 224 б.
- [7] Қазақ әдеби тілінің сөздігі //URL: <http://kitap.kz>.

УДК 811.512.1'373.46

А.А.Сейтбекова

Институт Языкознания им. А.Байтұрсынова МОН РК

СЕМАНТИЧЕСКАЯ ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ С СОВРЕМЕННЫМ КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ РЕЛИГИОЗНЫХ СЛОВ И ПОНЯТИЙ В ПИСЬМЕННОМ ПАМЯТНИКЕ «ПОДАРОК ИСТИНЫ» АХМЕДА ЙУГИНЕКИ

Аннотация. В статье рассматриваются особенности использования семантических оттенков древне-+тюркских и арабо-персидских религиозных слов в письменном памятнике Ахмеда Йугинеки «Дар истины», написанной в XII веке эпоху Караханидов. Вместе с тем в данном письменном памятнике религиозные понятия и слова с точки зрения семантической взаимосвязи с современным казахским языком подразделяются на три группы. Так к первой группе относятся религиозные языковые единицы и понятия, сохранившие свое значение до настоящего времени; ко второй группе относятся религиозные языковые единицы, подвергшиеся семантическим изменениям; а к третьей группе относятся религиозные языковые единицы, которые находились в обиходе коренного народа того времени, но не понятные современному читателю. Наряду с этим в статье рассматривается использование религиозных языковых единиц, отражающих индивидуально-авторский образ Ахмеда Йугинеки.

Ключевые слова: религиозные понятия, религиозные языковые единицы, семантическое изменение, лексика, письменные памятники, заимствованные слова.